

Václav Blažek (Brno)

CHŘIBY A BRDO – TOPONYMICKÁ BILINGVA?¹

CHŘIBY AND BRDO – A TOPONYMIC BILINGUAL EXPRESSION?

The present contribution analyses the terms *chřib* and *brdo* in their appellative and proprial roles in the space where Slavic languages were and are used, and evaluates their semantic relations. It is possible to conclude that one term is a calque of the other. It leads to a new etymological solution for the word *chřib*: an adaptation of the West Germanic term **xribōn* 'rake'.

Key words

toponym; oronym; inherited; borrowed; Slavic; Germanic

Klíčová slova

toponymum; oronymum; zděděný; přejatý; slovanský; germánský

Česká, popř. slovenská oronyma *Chřib* a *Brd(o)* a jejich deriváty se opakovaně objevují ve specializovaných i syntetických onomastických studiích českých i slovenských autorů. Za všechny mohou být jmenováni v chronologickém pořadí Sedláček, 1920; Profous, 1947–1949; Šmilauer, 1963; Hosák – Šrámek, 1980; Lutterer – Šrámek, 1982 (dále citováno jako ZJČ); Majtán, 1996; Vlkolinská, 2009. Dosud však oba oronymické termíny byly analyzovány odděleně. Na základě nápovědy R. Šrámkova v hesle *Chřiby* (ZJČ, 126–27) jsou v předkládané studii etymologizovány paralelně.

Geomorfologický útvar zvaný *Chřiby* se rozkládá přibližně na 336 km² středovýchodní Moravy. Nejvyšším vrcholem je hora *Brdo* vysoká 586,7 m. Jméno pohorí se poprvé objevuje ve 14. st. ve zkomolené podobě *Greczen*, která může být interpretována spíše jako *Hřebčín* než *Křečín*. Pro první možnost hovoří varianty *Hřiběcí* (*hory*), *Hřebice* (pl.), *Hřebeč*,² evidované od roku 1414 a používané ještě v *Ottově slovníku naučném* (17. svazek z roku 1900, s. 613).

Obdobná oronyma a odvozená toponyma se vyskytují v českomoravském prostoru na více místech:

¹ Článek byl napsán pod záštitou Specifických výzkumných fondů FF MU, č. 2817. Autor děkuje oběma anonymním recenzentům za užitečná doporučení a upozornění na chybné citace aj. nedostatky.

² Souvislost oronyma se slovy *hřibě* či *hřebec* je zřejmě výsledkem lidové etymologie poté, kdy stč. apelativum *chřib* přestávalo být běžné a proběhla změna *g > h. Německým kalkem je název pohorí *Marsberg* (ZJČ, s. 126), kde raně nhn. *mar-* znamená 'kůň' < střhn. *marc*, nář. *mar*, pl. *mare* < sthn. (od 8. st.) *marah-* < germ. **marxa-* (EWAhD VI, s. 150).

Chříby 775 m n. m. – Sedloňovská vrchovina, jež představuje západní předhůří Orlických hor.

Chřibský vrch 621 m n. m. – Kličská hornatina, jež je západní částí Lužických hor.

Křib 582 m n. m. – Kunštátská vrchovina.

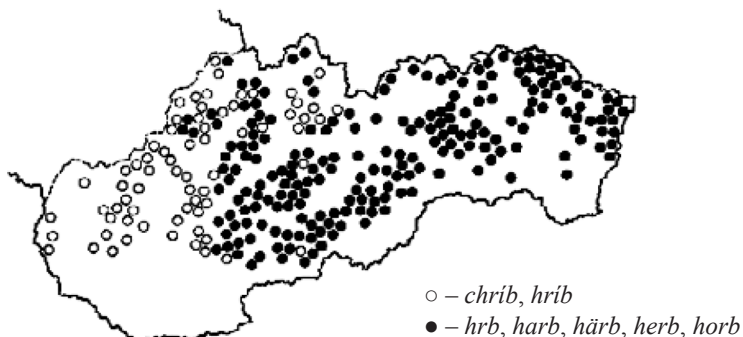
Zřejmě kontaminací se slovem *hrb* vznikají např.:

Chrbiny – les táhnoucí se k Litovicům na Slánsku (Sedláček, 1920, s. 186).

Chrbce – les severně od dolní Otavy mezi Štěkní a Sedlicí, poprvé 1404 (Sedláček, 1920, s. 196).

Chrbonín – obec u Tábora, poprvé 1379: *villa Chrbonyn* (Profous II, 1949, s. 59).

V. Šmilauer (1963, s. 152) a P. Skok (1971–73, s. 685) přidávají jihoslovanská toponyma: sch. *Mukov Hrib*, *Hrib srednji*, *Hribac*, gen. *Hripca*, sln. *Hrib*. Majtán (1996, mapa 7) a Vlkolinská (2009, s. 184) upozorňují na fakt, že forma *chřib* tvoří na Slovensku zhruba 100 toponym, která se však více méně omezují na slovenský (severo)západ. Jeho komplementem směrem na východ je termín *hrb*.

Odpovídající apelativum sice není zastoupeno ve všech slovanských jazycích, ale prochází všemi slovanskými větvemi, a tak lze předpokládat jeho existenci už v praslovanštině:

Psl. **xřibъ* ‚hřbet; horský hřeben‘ (Snoj, 2003, s. 212)

Stsl. *xribъ* ‚vōτος, dorsum‘, tj. ‚hřbet, záda‘ [1x Psalterium Pogodinianum, rkp. ze 12. st.] (Valčáková, ESJS 4, s. 227–28); sch. arch. & dial. *hřib* ‚collis‘; sln. *hřib* ‚vyvýšenina, nevelká hora‘; slk. dial., arch. *chřibová* pl. ‚vrchy‘; stč. *chřib* ‚pahorek, kopec, vrch‘, vč. dial. *křib* (Rais, Stašek); rus. dial. (Vjatka) *xrip* ‚zátylek, spodní část hřívy, koňský hřbet‘, (Don) *xrip* ‚hřbet, záda‘, ukr. *xreb* ‚obratel‘ (ESSJ 8, s. 96; ERHJ 1, s. 336).

Obvykle se předpokládá souvislost s významově blízkým apelativem **xrbьbьtь* > stsl. *xrbьbьtь* ‚hřbet, záda‘, bulh. arch. *xrābet*, spis. *chrēbet* ‚horský hřbet‘, mak.

ʹrbet, sch. *hʹrbat* ‚hřbet‘, sln. *hʹrbet*, slk. *chrbát*, stč. *chʹrbet*, hluž. arch. *krjebet*, dial. *chrijebjet*, *chrěbt*, dluž. *kšebjat*, arch. *chřebjat*, pom. sln. *chřebt*, *křebt*, *chřebʹet*, stpol. *krzebt*, *krzebiat*, *chrzebt*, *chrzebiet*, brus. *xrybét*, ukr., rus. *xrebét* ‚záda, hřbet, horský hřbet‘ (Valčáková, ESJS 4, s. 230). Zastánci příbuznosti slov **xriṭb* a **xrbṭb* však zpravidla připouštějí, že rozdíl v kvantitě kořenového vokálu zůstává neobjasněn. Vyhovuje pouze varianta **xribṭb*, doložená ze stsl. *xribṭb* ‚αὐχῆν, cervix‘, slk. dial. *chribet*, stč., č. arch. *chʹribet* ‚záda‘, dial. též (*k*)*řibet*, h+dluž. *chribjet* id., pol. arch. *chrzybiet* ‚záda, hřbet‘ (ESSJ 8, s. 96–97; Valčáková, ESJS 4, s. 230). V úvahu je třeba vzít i variantu s počátečním *g-: č. *hʹrbet*, plb. *grěb* ‚át, stpol. *grzebiet*, *grzebt* ‚záda‘, pol. *grzbiet* ‚hřbet, záda‘ (ESSJ 7, s. 162; Valčáková, ESJS 4, s. 230), vedoucí k zsl. východisku **grṭbṭb*. K bohatství variant jistě přispělo zvukově i významově blízké slovo **gʷrb* a **gʷrba* > stsl. *grṭb* ‚hrb‘, bulh. *grāb* ‚záda‘, *gārba* ‚hrb‘, mak. *grb*, dial. *gērḃ* ‚záda‘, *grba* ‚hrb‘, sch. *gr̥ba* (> rum. *gîrbă* ‚záda‘, sr. Skok, 1971–1973, s. 610), dial. *gr̥b*, sln. *gr̥ba*, dial. *gr̥b* ‚záda, hrb, vráska‘, slk. *hrb* ‚hrb; chlum‘, *hřba* ‚hromada‘, č. *hrb*, dial. (Slovácko) *hrba* ‚hromada‘, hluž. *horb*, dluž. *gjarb*, pol. *garb* ‚hrb‘, dial. *gurba* ‚vypuklost‘, brus. *horb*, gen. *harbá* ‚hrb‘, stukr. *horḃ* ‚chlum‘, ukr. *horb* ‚hrb, pahorek‘, strus. *gʷrb*, *gorḃ* ‚záda, hřbet‘, rus. *gorb* ‚nádor na zádech či na hrudi‘, dial. *gorb* ‚záda; chlum, kopec, vyvýšenina‘ (ESSJ 7, s. 199–200; Valčáková, ESJS 4, s. 207–208). Je zřejmé, že kontaminací psl. **xrib* a **gʷrb* vznikají takové formy jako sln. *hrb* a stč. *chrb*. Z **xrib* je regulérně utvořena forma **xribṭb*, jež vede k variantě **xrbṭb* a opětným zkřížením s **gʷrb* se tvoří **grṭbṭb*. Jestliže pro **gʷrb* je k dispozici přijatelné vnější srovnání s prus. *grabis* (**garbis*) ‚hora‘ (pokud nejde o polonismus), lit. *gurbùs*, bujný (o vzrůstu) (ESSJ 4, s. 207), isl. *korpa* ‚vráska‘, ir. *gerbach* ‚vrásčitý‘ (Pokorný, 1959, s. 387), pro psl. **xriṭb* chybí jak vnitřní slovanská etymologie,³ tak uspokojivé vnější paralely.⁴ Zvažme, zda tedy nemůže jít o výpůjčku.

Vhodným kandidátem se zdá být germ. **xriṭōn* f. ‚hrábě‘ (Orel, 2003, s. 187; Falk – Torp, 1909, s. 105): stsev. *hrīfa* ‚hrábě‘ (de Vries, 1962, s. 255), stđán. *rīvæ* id. (Bjorvand – Lindeman, 2000, s. 729), isl. *hrīfa*, faer. *ríva*, nor., švéd. dial. *ríva*, dán. *ríve* id.; střang. *rīve* f.; stfris. *hrīve* f. ‚hrábě‘, mod.fris. (Norbruis, 2015, s. 38–39): zfris. *riuwe* m.f. ‚hrábě (na seno)‘, vfris.: Saterland *rieuwe* f., Wangerooze *riiv* f. ‚rašple‘; sfris.: Mooring *reew*, *riu* f.; Amrum, z. Föhring *riiw* f.n., v. Föhring *riw*

³ Trubačevův pokus odvodit toto substantivum od neexistujícího slovesa **xrebt*, jež rekonstruuje k formě **xroboti* > sln. *hróbat* – *hřbati* ‚hryzat s praskotem‘, pom.sln. *xrqbac* ‚brousit dřevo‘, rus. dial. *xróbat* ‚hltavě jist‘ (ESSJ 8, s. 96, 99), naráží na neslučitelné kořenové vokály i nepřekročitelnou sémantickou vzdálenost.

⁴ Autoři ERHJ (1, s. 337) uvažují o souvislosti s kořenem **skreib-* (Kümmel, LIV, s. 562), jehož kontinuantem je např. lat. *scribō* ‚píši‘, původně ‚škrábu‘; ale ani tento primární význam neosvětluje blíže další sémantický vývoj.

f.n. ,hráběč', *riiv* f.n. ,rašpleč', Sylt *riiv* m.f., Helgoland *rīw* f.; střniz. *rīve* f., niz. dial. *rijve*, *rijf* f. ,hráběč' a/nebo ,rašpleč'; dněm. *Rief*, *Riew* f. ,hráběč' či ,rašpleč', (h)něm. *Reibe* ,rašpleč' f.

Spřízněno je sloveso **xrīb-an-*, doložené ve stsev. *hrīfa* ,chytit, zasáhnout, zápasit' (de Vries, 1962, s. 255), isl. *hrīfa*, faer. *ríva*, nor. *riva* id.; vfrís. *rīfen* ,hrabat', sfrís.: Wangerooge *riiv* ,hrabat', Helgoland *rīw* ,trhat, vyrvat, sebrat'; střniz., střdn. *rīven* ,hrabat', niz. *rijven* ,hrabat' (de Vries – de Tollenaere, 1991, s. 306); sr. ještě stang. *ge-hrīfnian* ,vytrhnout, chytit' (Holthausen, 1963, s. 174) a sfrís. *hrīvia* ,nahrabat' < **xrībōjan-*. Norbuis l.c., přidává ještě poznámku, že něm. *Reibe* ,rašpleč' bývá v synchronní perspektivě odvozeno od slovesa *reiben* ,třít, strouhat' < zgerm. **wriban-* ,třít' – srov. zfrís. *wriuwe*. Nicméně, komplementární distribuce těchto významů může indikovat sémantickou změnu.

Uplatnění kontinuantů apelativa **xrībōn* ,hráběč' v horopisné terminologii může ilustrovat např. skalní útes jménem *Riva* na jihu Norska.⁵ Anglické *rake* ,hráběč' posloužilo též k pojmenování několika hor: High Rake⁶ (391 m n. m.) v Anglii nebo Rake Mountain⁷ (1 776 m n. m.) v Yukon Intermountain Ranges, vedle Rake Mountain⁸ (1 398 m n. m.) v blízkosti Dawson City, obě v severozápadní Kanadě.

Analogii sémantického přechodu ,hráběč' (či jiný hřebenovitý nástroj) → ,hřbet, záda' → ,horský hřbet či hřeben' → ,hora' apod. nabízí další oronymický termín, hojně rozšířený ve slovanském prostoru:

Brdo – 586,7 m n. m. – nejvyšší vrchol Chřibů.

Brdo – 876 m n. m. – Soušská hornatina, součást Jizerské hornatiny.

Brdy – nejrozsáhlejší i nejvyšší středočeské pohoří (541 km²), součást Brdské vrchoviny (827 km²); nejvyšší vrchol Tok – 865 m n. m. Severní části Brdské vrchoviny jsou Hřebený, jež se dříve nazývaly *Brdo*: 1346 *silvae regiae in Pirdo* (Sedláček, 1920, s. 166).

Brda – 773 m n. m. – Třemošenská vrchovina, součást Brd.

Brdce – 839 m n. m. – Třemošenská vrchovina, součást Brd: 1353 *Brdo* (Sedláček, 1920, s. 167).

Brdo – 603 m n. m. – Hřebený u Řitky: 1317 (Sedláček, 1920, s. 165).

Brdavý – 514 m n. m. – Hřebený u Řevnice: 1337 *silva regia Birdo*, 1342 *nemus Wirde*, 1346 *silva regia Byrde*, 1356 *silva regia dicta Burda* (Sedláček, 1920, s. 165).

Brdo – 508 m n. m. – vrch u Štěkně mezi Strakonícemi a Pískem: poprvé 1564 (Sedláček, 1920, 160).

⁵ mapcarta.com/31789228

⁶ themountainguide.co.uk

⁷ peakvisor.com

⁸ mapcarta.com/24577978

Brdo – 450 m n. m. – obec na Manětínsku severně od Plzně: 1321 *Dietricus de Birda* (Profous I, 1947, s. 153).

Brdo – obec u Včelné pod Boubínem: 1542 *ves pustí Brdo* (Profous I, 1947, s. 153).

Brdo – obec u Nové Paky: 1542 *ves Brdo* (Profous I, 1947, s. 153).

Brdo – obec u Skutče: 1456 *Brdo* (Profous I, 1947, s. 153).

Brdo – část obce Luže na Chrudimsku.⁹

Zábrdovice – část Brna, do r. 1850 samostatná obec: 1209 *de Zaberduwiz*; 1210 *claustrum, quod Zabridouich vocatur* (Hosák – Šrámek II, 1980, s. 769).

V. Šmilauer (1963, s. 60) vybral reprezentativní vzorky slovanských toponym téhož původu z celé Slavie: bulh. *Široko Brădo*, mak. *Dolno Brdo*, sch. *Brdo*, sln. *Brdski potok*, slk. *Brdárka*, hluž. *Bórdac*, dluž. *Barce*, plb.-pom. **bardo* (Barth – město na pobřeží Baltu), pol. *Bardo*, ukr. *Berda*, rus. *Berdo*. Slovanský superstrát v Řecku zanechal stopy v byzantských pramenech, např. v toponymu *Ζαβέρδο* (1361), tj. **Zabǫrdje*.

Základem je apelativum **bǫrdo*¹⁰ (ESSJ 3, s. 164–66; Schuster-Šewc, 1983, s. 20; Snoj, 2003, s. 56; ERHJ 1, s. 82: psl. **bǫrdo* < **b^hrH₃-d^ho-*, od kořene **b^herH₃-*, udeřit ostrým předmětem):

csl. (sch. redakce) *br̥do* ‚chlum‘;

bulh. *bǎrdo* ‚sklon hory, chlum, vyvýšený břeh; brdo = hřeben v tkalcovském stavu‘;

mak. *brdo* ‚chlum, vyvýšenost; brdo (textil.)‘;

sch. *bǫrdo* ‚hora; (tkalcovské) brdo‘, dial. *brdo* ‚část tkalcovského stavu‘;

sln. *brdo* ‚chlum, vyvýšenost; (tkalcovské) brdo‘;

slk. *brdo* ‚(tkalcovské) brdo‘, arch. ‚skalnatý chlum, útes‘, dial. *bardo* ‚brdo‘, *brd’* id.;

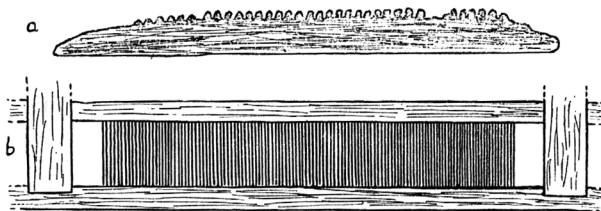
stč. *brdo* ‚dentatorium vel textorium, textra, strigillum, girgillum, textilium, radius‘;

⁹ wikipedia.org

¹⁰ Vnější přibuzenstvo není v této studii podstatné, nicméně je užitečné si všimnout, že horopisný termín může být utvořen i z produktu řemeslné činnosti jako v případě švýcarského dialektismu *bort*: ?Balt.: lot. *birde* ‚tkalcovský stav (Webergegestell)‘, *birds* ‚brdo = tkalcovský hřeben (Weberkamm)‘ (ME I, s. 297), ačkoliv výpůjčka z nedoloženého, ale očekávatelného strus. **bǫrdo* zde není vyloučena.

Germ. **burda* n. > gót. *foru-baurd* ‚podnožka‘, ὀροπόδιον, stsev. *borð* ‚okraj (člunu)‘ (> sámí N *bordde* ‚kraj člunu‘); ‚jídelní stůl, deska‘ (> fin. *porras*, veps. *pordas*, est. *purres* ‚lávka‘, liv. *pirdas* ‚malý most‘, plus sámí N *bordde* ‚stůl, deska, prkno‘), stang. *bord* ‚deska, stůl; okraj loďky, štít‘, stfrís. *bord* ‚okraj loďky‘, niz. *boord* ‚okraj (loďky)‘, lem‘, *bord* ‚talíř‘, stsas. *bord* ‚deska, stůl; okraj loďky‘, střdn. *bort* ‚deska, stůl‘, sthn. *bort* ‚okraj (loďky)‘, lem; štít; rukojeť‘, něm. *Bord* ‚okraj (loďky)‘, dial. (Švýcarsko) *bort* ‚clivus‘, tj. ‚svah, návrší‘ (EWAhd II, s. 249–252; Kluge, 1999, s. 126).

Germ. **burdōn* m. > stsev. *borði* ‚lem, obruba, tkanina‘; stang., stsas. *borda*, niz. *boord*, sthn. *borto* ‚okraj, lem, obruba, výšivka‘, něm. *Borte* ‚lemování, prýmek‘ (de Vries, 1962, s. 50).

Obrázek 1: Tkalcovský stav (a) bez rámu; (b) s rámem podle Machka (1953, s. 273). Srov. též Villnow – Komárková, 2011, s. 162.

č. *brdo* ‚(tkalcovské) brdo‘, též v obratu *na jedno brdo*, dial. ‚chlum‘, Morava (Slavkov-Bučovice) *brdy* m. pl. ‚chlumy‘;
 dluž. *bardo*, dial. *berdo* ‚brdo, třetí deska pro drhnutí lnu‘;
 plb. *b'ordü* ‚trdlíce‘, tj. zařízení na drhnutí lnu;
 pom.sln. *bjārðo* ‚coul tlusté plaňky tvořící bok člunu‘;
 pol. *bardo* ‚(tkalcovské) brdo, hřeben; nitelnice‘, dial. *berdo* ‚kamenitý vrcholek hory‘;
 str. (od 17. st.) *berdo*, r. *bérdo* ‚část tkalcovského stavu v podobě hřebenu, sloužící k přibíjení útku, směřování člunku a určování vzdálenosti nití osnovy‘, dial. ‚tkalcovský stav‘, ale též ‚rám či štít ze slámy, sena či větviček zpevněný latkami, určený k lovu ryb; plot, ohrada ve chlěvě‘, *berdó* ‚zařízení k upevnění lodi‘;
 stukr. *berdo* ‚tkalcovský hřeben‘;
 ukr. *bérdo* ‚brdo, tkalcovské náčiní, druh hřebene v rámu, přes jehož zuby procházejí nitě osnovy; propast‘, dial. *bérdo* ‚skalnatá hora, skála, příkrý svah hory‘;
 brus. *bërda* ‚brdo‘ (textil.).

Část tkalcovského stavu zvaného *brdo*, tedy tkalcovský hřeben, připomíná natolik siluetu horského hřebene, že sémantické rozšíření od textilního nástroje k oronymickému termínu je zcela srozumitelné. Ve stejném duchu lze předpokládat obdobný sémantický posun při adaptaci dalšího nástroje připomínajícího hřeben, hrábí, z blíže neurčeného západogermánského dialektu do praslovanštiny. Dodejme, že např. latina používala pro ‚hřeben‘ a ‚hrábě‘ tentýž termín, *pecten*, jak dokumentuje básník nad jiné povolaný, Publius Ovidius Naso:

Metamorphoses 4.310; přeložil Ferd. Stiebitz, 1942, s. 118:

saepe cytoriaco deducit pectine crines

‚kýtórským **hřebenem** často si česá půvabné **vlasý**‘

Remedia Amores 189–192; Přeložil Rudolf Mertlík:

¹⁸⁹ *Temporibus certis maturam rusticus uvam*

¹⁹⁰ *Deligit, et nudo sub pede musta fluunt;*

¹⁹¹ *Temporibus certis desectas alligat herbas,*

¹⁹² *Et tonsam raro pectine verrit humum.*

„Rolník pak v určený čas sebere uzrálé hrozny,
pod jeho bosou nohou vytéká lahodný mošt;
rolník v určený čas žne obilné klasy a váže,
řídými **hráběmi** pak pohrabe požatou **zem**.“

I na slovanské půdě platí, že termíny **greby*, gen. **grebene* ‚hřeben‘ (včetně horského i tkalcovského hřebene) a **greb(ъ)lo* & **grabja/*grabji* ‚hrábě‘ (bulh. dial. Gorno-Džumajsko *gráblī* ‚hřeben‘) jsou deriváty téhož slovesa, **grebti* ‚hrabat‘, resp. jeho kauzativa **grabiti* (ESSJ 7, s. 97, 109–113). Spolu se stsev. *grefn.* ‚rýč, motyka‘ < germ. **grabja-*, jak potvrzuje i výpůjčka v sámi N *grabja* (de Vries, 1962, s. 185), jde o deriváty ie. kořene **g^hreb^h-* ‚hrabat‘ (Kümmel, LIV, s. 201–202).

Lze tedy konstatovat, že slovanský oronymický element **xrib-* má původ v apellativu **xribъ* ‚hřbet; horský hřeben‘, jež je pravděpodobně adaptací západogermánského termínu **xribōn* ‚hrábě‘. Germánského původu je zřejmě i sufix **-btъ*,¹¹ jenž tvoří derivát **xribbtъ/*xrbbtъ* ‚hřbet, záda‘. Obdobný metonymický posun vidíme i v hřebenovité součásti tkalcovského stavu, zvané **bъrdo*. V případě středomoravského pohoří *Chříby* tak nejvyšší vrchol *Brdo* do jisté míry kalkuje jméno pohoří. Nejinak tomu je u středoešeských *Hřebenů*, které nahradily starší pojmenování *Brdo*. Dodejme, že to není jediný horopisný termín germánského původu, přejatý ještě do praslovanštiny. Významově blízké jsou **xъlmъ* ‚chlum‘ < germ. **xulma(n)-* id. a **bergъ* ‚břeh, svah‘ (v sch. a dluž. též ‚chlum‘) < germ. **berga-* ‚hora, chlum‘ (Pronk-Tiethoff, 2013, s. 110–111, s. 188–189).

ZKRATKY

ang. = anglický, arch. = archaický, balt. = baltský, brus. = běloruský, bulh. = bulharský, csl. = církevněslovanský, č. = český, dán. = dánský, dial. = dialekt, dluž. = dolnolužický, dn(ěm). = dolnoněmecký, est. = estonský, faer. = faerský, fin. = finský, fris. = fríský, germ. = germánský, gót. = gótský, hn(ěm). = hornoněmecký, ie. = indoevropský, ir. = irský, isl. = islandský, j- = jiho-, lat. = latinský, lit. = litevský, liv. = livonský, lot. = lotyšský, mak. = makedonský, mod. = moderní, N = Norsko, nář. = nářeční, něm. = německý, niz. = nizozemský, nor. = norský, p- = pra-, plb. = polabský, pol. = polský, pom. = pomoranský, prus. = pruský, rus. = ruský, s- = severo-, sámi N = severní sámština, sas. = saský, sch. = srbochorvatský, sl. = slovanský, sln. = slovinský, slk. = slovenský, st- = staro-, stř- = středo-, stsev. = staroseverský, stsl. = staroslověnský, švéd. = švédský, ukr. = ukrajinský, v- = východo-, veps. = vepský, z- = západo-

¹¹ Derivační sufix *-btъ* není ve slovanských jazycích již produktivní, má však obdobu v germánských jazycích, sr. sthn. *gifiderit* ‚opeřený‘ : *fedara* ‚pero‘; gót. *unqenips* ‚neženatý‘ : *qens* ‚manželka‘, *þaursips* ‚žiznivý‘ : *þaursus* ‚vyschlý‘ aj. (Brugmann, 1906, s. 401, s. 405).

LITERATURA

- BERR, S. (1971): *An Etymological Glossary to the Old Saxon Heliand*. Bern–Frankfurt: Lang.
- BJORVAND, H. – LINDEMANN, F. O. (2000): *Våre arveord. Etymologisk ordbok*. Oslo: Novus forlag. Instituttet for sammenlignende kulturforskning.
- BRUGMANN, K. (1906): *Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen*, 2.1. Strassburg: Trübner.
- DEMEK, J. (ed.) et al. (1987): *Zeměpisný lexikon ČSR: Hory a nížiny*. Praha: Academia.
- ERHJ 1 = MATASOVIĆ, R. – PRONK, T. – IVŠIĆ, D. – BROZOVIĆ RONCEVIĆ, D. (2016): *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika*, 1. svezak. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje.
- ESJS 4 = HAVLOVÁ, E. (ed.) (1994): *Etymologický slovník jazyka staroslověnského*, 4. Praha: Academia.
- ESSJ = TRUBAČEV, O. N. et al. (red.) (1974n.): *Etimologičeskij slovar slavjanskich jazykov*. Moskva: Nauka.
- EWAhD = LLOYD, L. A. – LÜHR, R. – SPRINGER, O. (1998): *Etymologisches Wörterbuch des Althochdeutschen*, Band II. Göttingen – Zürich: Vandenhoeck – Ruprecht; LÜHR, R. – BICHLMEIER, H. – KOZIANKA, M. – SCHUHMANN, R. – STURM, L. (2017): Band VI. Göttingen – Bristol: Vandenhoeck – Ruprecht.
- FALK, H. – TORP, A. (1909): *Wortschatz der germanischen Spracheinheit*. Göttingen: Vandenhoeck – Ruprecht.
- FALK, H. – TORP, A. (1960): *Norwegisch-Dänisches etymologisches Wörterbuch*. Oslo–Berlin: Universitetsforlaget – Heidelberg: Winter.
- HELLQUIST, E. (1957): *Svensk etymologisk ordbok*, I–II. Lund: Gleerup.
- HOAD, T. F. (1986): *The Concise Oxford Dictionary of English Etymology*. Oxford: Clarendon Press.
- HOLTHAUSEN, F. (1963): *Altenglisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Winter Universitätsverlag.
- HOSÁK, L. – ŠRÁMEK, R. (1980): *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, II. Praha: Academia.
- KLUGE, F. – SEEBOLD, E. (1999): *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. 23. Auflage. Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- KROONEN, G. (2013): *Etymological Dictionary of Proto-Germanic*. Leiden – Boston: Brill.
- LEHMANN, W. P. (1986): *A Gothic Etymological Dictionary*. Leiden: Brill.
- LIV = RIX, H. – KÜMMEL, M. – ZEHNDER, T. – LIPP, R. – SCHIRMER, B. (2001): *Lexikon der indogermanischen Verben*. Wiesbaden: Reichert.
- MACHEK, V. (1953): Quelques mots slavo-germaniques. *Slavia*, 21, s. 252–286 (14. *brdo*). Reprint in: I. Janyšková – H. Karlíková et al. (eds.) (2011): *Sebrané spisy Václava Machka*, svazek I. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 878–914, spec. s. 896–902.
- MAJTÁN, M. (1996): *Z lexiky slovenskej toponymie*. Bratislava: Veda (Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied).
- ME = MÜHLENBACH, K. – ENDZELIN, J. (1923–1925): *Lettisch-deutsches Wörterbuch*, I. Riga: Bildungsministerium.
- NORBUIJS, S. (2015): *Etymological dictionary of West Frisian farming vocabulary*. Leiden: MA Thesis at Comparative Indo-European Linguistics of Leiden University (Supervisor: prof. dr. Alexander M. Lubotsky. Second reader: prof. dr. Rolf H. Bremmer Jr.).

- OREL, V. (2003): *A Handbook of Germanic Etymology*. Leiden – Boston: Brill.
- OVIDIUS NASO, P. (1942): *Přeměny*. Přeložil F. Stiebitz. Praha: Laichterova sbírka krásného písemnictví XXXIX.
- OVIDIUS NASO, P. (1969): *O lásce a milování*, přeložil R. Mertlík. Praha: Svoboda.
- PROFOUS, A. (1947–1949): *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, I–II. Praha: Česká Akademie věd a umění.
- PRONK-TIETHOFF, S. (2013): *The Germanic loanwords in Proto-Slavic*. Amsterdam – New York: Rodopi.
- SEDLÁČEK, A. (1920): *Snůška starých jmen, jak se nazývali v Čechách řeky, potoky, hory a lesy*. Praha: Rozpravy České akademie věd a umění.
- SCHUSTER-ŠEWC, H. (1983): *Historisch-etymologisches Wörterbuch der ober- und niedersorbischen Sprache*, Band I. Bautzen: Domowina.
- SKOK, P. (1971–1973): *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti.
- SNOJ, M. (2003): *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Modrijan.
- ŠMILAUER, V. (1963): *Příručka slovanské toponomastiky*, I–II. Praha: SPN.
- VILLNOW KOMÁRKOVÁ, J. (2011): *Slovanská terminologie tkaní z pohledu etymologie (na příkladu českého, chorvatského a srbského jazykového materiálu)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- VLKOLINSKÁ, I. (2009): Stredoveké osídlenie severozápadného Považia. In: P. Dresler – Z. Měřinský (eds.), *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice* (sborník příspěvků přednesených na pracovním setkání Archeologie doby hradištní ve dnech 24.–26. 4. 2006), Brno: Masarykova univerzita, s. 183–191. [online] <<https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/133212>>.
- DE VRIES, J. (1962): *Altnordisches etymologisches Wörterbuch*. Leiden: Brill.
- DE VRIES, J. – DE TOLLENAERE, F. (1991): *Etymologisch Woordenboek*. Utrecht: Het Spectrum.
- ZJČ = LUTTERER, I. – MAJTÁN, M. – ŠRÁMEK, R. (1982): *Zeměpisná jména Československa. Slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*. Praha: Academia.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- mapcarta.com [online] <<https://mapcarta.com>> cit. 2019-01-03.
- peakvisor.com [online] <<https://peakvisor.com/peak/rake-mountain.html>> cit. 2019-01-03.
- themountainguide.co.uk [online] <<https://www.themountainguide.co.uk/england/high-rake.htm>> cit. 2019-01-03.
- wikipedia.org [online] <[https://cs.wikipedia.org/wiki/Brdo_\(Luže\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Brdo_(Luže))> cit. 2019-01-03.

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz
Ústav jazykovědy a baltistiky
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita
Arna Nováka 1
602 00 Brno